

بررسی رابطه بین ویژگی‌های شخصیتی و سبک‌های دل‌بستگی با شکست عاطفی محصلان پوهنتون بامیان

پوهنیار محمدحسن یوسفی
پوهنځی تعلیم و تربیه، دیپارتمنت روان‌شناسی
Hassan_yusufi@yahoo.com

چکیده

تحقیق حاضر کاربردی باهدف بررسی رابطه ویژگی‌های شخصیتی و سبک‌های دل‌بستگی با شکست عاطفی محصلان انجام شد. این تحقیق از روش توصیفی-پیمایشی از نوع همبستگی با رویکرد کمی استفاده شد، اشتراک کنندگان تحقیق جامعه آماری و روش نمونه‌گیری شامل تمام محصلان پوهنځی تعلیم و تربیه پوهنتون بامیان که در سال تحصیلی ۱۳۹۷ به تعدد (۱۲۲۱) نفر بودند که بر اساس جدول کرجسی و مورگان، ۳۸۰ نفر محصل با روش تصادفی ساده انتخاب شدند و به پرسش‌نامه پاسخ گفتند. برای جمع‌آوری داده‌ها از پرسش‌نامه پنج‌عاملی شخصیت، سبک‌های دل‌بستگی و نشانه شکست عاطفی استفاده شد. تحلیل و تجزیه داده‌ها با استفاده از شاخص‌های آمار توصیفی، ضریب همبستگی پیرسون و تحلیل رگرسیون صورت گرفت. نتایج نشان داد بین نمره روان رنجور خوئی و شکست عاطفی رابطه مثبت و معنی‌داری ($p=0/001$) و بین ویژگی‌های برونگرایی / درون‌گرایی ($p=0/05$) موافق بودن ($p < 0/01$) و باوجودان بودن ($p < 0/05$) با شکست عاطفی دارای رابطه منفی و معنی‌داری است. فقط سبک دل‌بستگی دوسوگرا با شکست عاطفی رابطه معنی‌داری داشت ($p=0/001$) نتایج تحلیل رگرسیون چندگانه نشان داد ۱۹ درصد واریانس نمرات شکست عاطفی محصلان از طریق ویژگی‌های شخصیتی و سبک‌های دل‌بستگی قابل تبیین است ($p < 0/001$). به‌علاوه، فقط ویژگی روان رنجور خوئی ($p=0/001$) و سبک دل‌بستگی دوسوگرا ($p=0/001$) قادر

به پیش بینی شکست عاطفی محصلان پوهنحی تعلیم و تربیه پوهنتون بامیان بود. لذا نتایج بررسی ویژگی‌های شخصیتی و سبک دل بستگی می‌تواند در تبیین شکست عاطفی محصلان پوهنتون بامیان مؤثر باشد.

واژه‌های کلیدی: ویژگی‌های شخصیتی، سبک دل بستگی، شکست عاطفی.

مقدمه

ورود به پوهنتون مقطعی بسیار حساس در زندگی است و غالباً با تغییرات عمده‌ای در زندگی فرد، به خصوص روابط اجتماعی و انسانی همراه است (Konrath, 2014). قرار گرفتن در چنین شرایطی غالباً با فشارها، نگرانی‌ها و هیجان‌های خاص توأم بوده و سلامت روانی آن‌ها را تحت تأثیر قرار می‌دهد (DeVaney, 2010). پوهنتون برای جوانان همراه با تجربه‌های جدید ارتباط با جنس مکمل است، تغییر موقعیت و دوری از خانواده موجب می‌شود که نیازمندی‌های عاطفی خاص‌تر شده و احتمال درگیر شدن در روابط عاطفی با جنس مکمل ظهور بیشتری پیدا کند. به علاوه، در این دوره سنی، به تدریج یافتن شریک زندگی، رویداد مهمی در زندگی محسوب می‌شود (Rahmat Jirdeh, 2014). بر این اساس، ممکن است پدیده عشق در فرد ظهور نماید.

درواقع، عشق یکی از حیرت‌انگیزترین هیجان‌هایی است که انسان می‌تواند تجربه کند، اما در عین حال، می‌تواند یکی از دردناک‌ترین هیجان‌هایی باشد که تجربه می‌شود. از دست دادن رابطه عشقی در دوره جوانی، یکی از بزرگ‌ترین ضربه‌هایی است که می‌تواند برای افراد اتفاق بیفتد (فهیمی، ۱۳۹۳).

بعد از شکست عاطفی افراد یک سری از نشانه‌های شکست عشقی را نشان می‌دهند. نشانه‌های ضربه عشق، مجموعه علائم و نشانه‌های شدیدی است که پس از فروپاشی یک رابطه رمانتیک بروز می‌کند، عملکرد فرد را در زمینه‌های متعدد (تحصیلی، اجتماعی و حرفه‌ای) مختل می‌کند، واکنش‌های غیر انطباقی به دنبال دارد و مدت‌زمان زیادی این نشانه‌ها باقی می‌مانند. این فروپاشی، آن قدر قدرتمند است که افسردگی و خشم، احساس ناامنی عمیق، احساس درماندگی، گناه، هراس، ناامیدی، بدبینی، بی‌قراری، آسیب‌پذیری، از دست دادن تمرکز، امیدواری، انگیزه و انرژی، نشانه‌های جسمانی مثل سردرد و بی‌نظمی خواب، بی‌اشتهایی یا پرخوری، تغییراتی در میل

جنسی، بی حوصلگی و خستگی، کندی کلامی - حرکتی تولید می کند. صرف نظر از اینکه چه کسی رابطه را قطع می کند، انحلال یک رابطه، تجربه ای ناخوشایندی است (Akbari et al. 2012).

مشاهدات نشان می دهد که مهارت ها و شیوه های کنار آمدن افراد باروی داده های به علاوه تنش زای زندگی با شکست عاطفی با یکدیگر متفاوت است و عوامل زیادی در این امر دخیل هستند (Poling, Zarabi, 2005). همچنین، برخی معتقدند که ویژگی های شخصیتی و تجارب دوران کودکی از قبیل سبک های دل بستگی، طرحواره های ناسازگار اولیه، سبک فرزند پروری ما را در درک روابط رمانتیک، کیفیت آن و همبستگی مثبت و منفی آن با سلامت شکست عاطفی یاری می دهد (Sumer & Cozzarelli, 2004).

درواقع، به نظر می رسد که انگیزه ها، توانایی ها، تمایلات، باورها و افکاری که در واقع از اجزای مهم تشکیل دهنده شخصیت انسان هم هستند (حسن آبادی، ۱۳۹۲). در تحمل یا عدم تحمل شکست عاطفی ناشی از عشق، تأثیرگذار باشند. بر این اساس، بسیاری از محققان معتقدند که وجود تفاوت های فردی و ویژگی های شخصیتی متفاوت، واکنش افراد را نسبت به موقعیت ها و فشارها متمایز می گرداند (Sarvghd et al. 2010). اصولاً هرکسی خصوصیات، منش، توانایی ها و ویژگی های منحصر به فردی دارد که الگوهای رفتاری، شیوه های پاسخ دهی و واکنش های وی را به محیط درونی و بیرونی نشان می دهد که این خصوصیات، شخصیت وی را شکل می دهند. منظور از ویژگی، یک خصوصیت نسبتاً پایدار است که باعث می شود افراد به شیوه های خاصی رفتار کنند (Quirk, 2015). لذا، ویژگی های شخصیتی مجموعه ای از شاخصه ها و برگ خریدهای نسبتاً پایداری است که افراد با توجه به برخورداری از هریک از این ویژگی ها به سبک های مختلفی عمل می کنند.

در نظریات مربوطه به طبقه بندی و تیپ شناسی شخصیت که معمولاً تعدادی تیپ یا سنخ مشخص می شود، از طریق تیپ یا سنخ غالب فرد، می توان برخی از رفتاری های آینده وی را پیش بینی نمود. قدیمی ترین طبقه بندی شخصیت مربوط به بقراط است که افراد را به طبقات چهارگانه دموی، بلغمی، صفراوی و سودایی تقسیم می کرد. آیزنک نیز با نوسازی طبقه بندی بقراط سه بعد درون گرایی - برونگرایی، روان رنجوری - پایداری هیجانی و روان پریشی - کنترل تکانه را جهت شناسایی شخصیت افراد ارائه نمود. یونگ نیز افراد را به دو سنخ درون گرا و برونگرا تقسیم نموده است. مک کرا و کاستا شخصیت را شامل پنج

عامل روان آزاده گرایبی، برون‌گرایی، انعطاف‌پذیری، دلی‌پذیر بودن و باوجدان بودن می‌دانند (Mehta, 2012).

علاوه بر آن، چنین به نظر می‌رسد که افراد مختلف، ذهنیت‌های متفاوتی نسبت به عاطفه، محبت و دل‌بستگی دارند که از سال‌ها قبل، در ذهن آن‌ها شکل گرفته است. کسانی که به هر دلیلی، داشتن رابطه عاطفی با والد خود را از دست می‌دهند، همیشه به دنبال یک جایگزین می‌گردند. بر این اساس اگر در روابط عاشقانه نیز باشکست مواجه شود، یک احساس عدم امنیت به آن‌ها دست خواهد داد، بر این اساس، اثرات و پیامدهای منفی ضربه‌عشقی از فردی به فرد دیگر متفاوت است. از این رو، تفاوت‌های فردی در الگوی فعال درونی، سبک دل‌بستگی، نوع شخصیت و امثال آن در سازگاری یا عدم سازگاری فرد با شکست عاطفی مؤثر است و بر روی انتظارات فرد درباره خود و درباره دیگران تأثیر می‌گذارد (Zarei, 2010).

خروج از مرحله رمانتیک عشق دربرگیرنده یک سری مراحل است، این مراحل مانند دیگر انواع شوک می‌باشد. افراد ابتدا در مواجهه با تغییر رفتار شریک خود، شوک را تجربه می‌کنند و در مراحل بعدی به ترتیب با انکار، خشم شدید و غمگینی و ناامیدی روبه‌رو می‌شوند. با توجه به این پیامدها، سلامت روانی افراد دارای ضربه‌عشقی با خطر مواجه است (Sbarra, 2012).

شواهد و تحقیقات انجام‌شده حاکی از آن است که بین سبک دل‌بستگی با اختلالات رفتاری و اضطرابی (Woodhouse, 2015) و مشکلات عاطفی (Marlene, 2015) و شناختی (Dan, 2015) و درنهایت سلامت روان (Xiangfei, 2015) رابطه وجود دارد. هم‌چنین تحقیقات نشان می‌دهد بین سبک دل‌بستگی دوسوگرا اجتنابی و ضربه‌عشقی رابطه مثبت و معناداری وجود دارد (رحمتی، ۱۳۹۳). هم‌چنین، در تحقیق دیگر نشان داده شده که در صد محصلان با سبک دل‌بستگی ایمن در سال‌های اخیر کاهش و در صد محصلان با سبک دل‌بستگی نایمن در سال‌های اخیر افزایش یافته است (Konrath, 2014). در تحقیق دیگری نشان داده است که ویژگی‌های شخصیتی در شکل‌گیری و حفظ رابطه صمیمی، به‌ویژه در انتخاب همسر و شکست رابطه عاطفی مهم هستند (Fardis, 2007). تحقیق دیگری نیز نشان داد که پنج عامل بزرگ شخصیتی با استعداد تجربه هیجانات مثبت مانند عشق، غرور و خرسندی مرتبط است (Shiota, 2006).

در نهایت با توجه به اینکه همراه با شکست عاطفی، اندوه، افسردگی، خشم و اضطراب در فرد ظاهر می‌شود و سلامت روان و روابط بین فردی او را با خطر مواجه می‌کند، یکی از روش‌های بهبود از آسیب‌های روانی، شناسایی عوامل مرتبط با آن است. در اکثر تحقیق‌ها در زمینه شکست عاطفی، رابطه ویژگی‌های شخصیتی و سبک‌های دل‌بستگی مورد توجه قرار نگرفته است. از این رو، در این تحقیق، با توجه به اهمیت موضوع، ضعف تحقیق در این حوزه و ارتباط نظری بین متغیرهای مذکور، به بررسی رابطه بین ویژگی‌های شخصیتی و سبک‌های دل‌بستگی با شکست عاطفی در محصلان پوهنچی تعلیم و تربیه پوهنتون بامیان پرداخته شد.

روش تحقیق

تحقیق حاضر از لحاظ هدف کاربردی و از نظر روش توصیفی - پیمایشی جامعه آماری آن محصلان پوهنتون در پوهنچی تعلیم و تربیه در سال تحصیلی ۱۳۹۷ به تعداد (۱۲۲۱) دانشجو بودند که بر اساس جدول کرجسی و مورگان؛ تعداد ۳۸۰ نفر به روش نمونه‌گیری تصادفی ساده انتخاب شدند و پرسش‌نامه‌های مطالعه در اختیار آنان قرار گرفت. از جمله ۳۵۰ نفر به پرسش‌نامه پاسخ گفتند.

جامعه آماری و روش نمونه‌گیری

جدول (۱) توزیع تعداد آزمودنی‌ها بر اساس جنسیت، سن و سال تحصیلی

جنسیت	تعداد	فیصدی
پسر	۲۰۴	۵۸/۳٪
دختر	۱۴۶	۴۱/۷٪
سن	تعداد	فیصدی
۱۸ تا ۲۲	۲۳۵	۶۷/۱٪
۲۳ تا ۲۶	۱۰۴	۲۹/۷٪
۲۸ تا ۳۵	۱۱	۳/۱٪
سال تحصیلی	تعداد	فیصدی
سال چهارم	۱۳۵	۵۱/۹٪

سال سوم	۱۰۵	٪ ۳۲/۷
سال دوم	۸۱	٪ ۱۲/۶
سال اول	۲۹	٪ ۳/۴

ابرازهای جمع‌آوری اطلاعات

الف) پرسش نامه پنج عامل شخصیت: به منظور بررسی ویژگی‌های شخصیتی از پرسش‌نامه پنج عاملی شخصیت که یک پرسش‌نامه ۶۰ سؤالی است استفاده گردیده و پنج عامل اصلی شخصیت (روان آزاده گرایی، برون‌گرایی، انعطاف‌پذیری، دلبند بودن و باوجدان بودن) ارزیابی شد که بر اساس مقیاس لیکرت ۵ درجه‌ای از کاملاً موافقم تا کاملاً مخالفم را دربر می‌گرفت. سوابق استفاده از این پرسش‌نامه نشان می‌دهد ضریب آلفای گزارش شده توسط کاستا و مک کری بین ۰/۷۴ تا ۰/۸۹ با میانگین ۰/۸۱ متغیر بوده است. در تحقیق بلانچارد و همکاران در سال ۱۹۹۹ این ضریب در روان آزاده گرایی ۰/۸۵، برون‌گرایی ۰/۷۲، انعطاف‌پذیری ۰/۶۸، دلبند بودن ۰/۶۹ و باوجدان بودن ۰/۷۹ به دست آمده است. برآورد کاستا و مک کری از روایی سازه این ابزار در سال ۱۹۹۹، ۰/۸۴ بوده است (مولا زاده، ۱۳۸۱). ضرایب پایایی با روش باز آزمایی برای ۲۰۸ نفر به ترتیب ۰/۸۳ روان آزاده گرایی، ۰/۷۵ برون‌گرایی، ۰/۸۰ انعطاف‌پذیری، ۰/۷۹ دلبند بودن و ۰/۷۹ باوجدان بودن به دست آمده بود (Garousi, 1998).

ب) پرسش نامه سبک‌های دل‌بستگی بزرگسالان: این پرسش‌نامه توسط سیمپسون (۱۹۹۰) ساخته شده و شامل ۱۳ جمله در مقیاس لیکرت ۵ درجه (از کاملاً موافق تا کاملاً مخالف) می‌باشد. از این ۱۳ جمله گویه، ۵ جمله گویه برای ارزیابی سبک دل‌بستگی ایمن، ۴ جمله برای ارزیابی سبک دل‌بستگی اجتنابی و ۴ جمله برای ارزیابی سبک دل‌بستگی دو سو گرایی اضطرابی هست. سیمپسون به منظور بررسی روایی این پرسش‌نامه از مقیاس عشق بین مقیاس وابستگی برشیدوفی استفاده کرد. همبستگی بین مقیاس عشق بین با سبک دل‌بستگی ایمن، اجتنابی و دو سوگرایی اضطرابی به ترتیب ۰/۲۲، ۰/۲۲ و ۰/۱۲- بود. همبستگی بین مقیاس وابستگی برشیدوفی با سبک

دل بستگی ایمن، اجتنابی و دوسوگرای اضطرابی به ترتیب ۰/۲۶، ۰/۲۸ و ۰/۱۴ - به دست آمد. برای بررسی روایی این آزمون سه سؤال محقق ساخته استفاده نمودند که همبستگی برای این سه سؤال با سبک دل بستگی ایمن، اجتنابی و دوسوگرای اضطرابی به ترتیب ۰/۵۹، ۰/۵۴ و ۰/۲۴ به دست آمد. پایایی این پرسش نامه برحسب آلفای کرون باخ و ضریب تصنیف این پرسش نامه به ترتیب ۰/۷۰ و ۰/۶۲ گزارش شده است (Attari, 2009).

ج) مقیاس شکست عاطفی: به منظور بررسی شکست عاطفی از پرسش نامه ضربه عشق (LTI) تهیه شده توسط راس (۲۰۰۸) که پرسش نامه نشانه‌ها شکست عاطفی نیز نامیده می شود، استفاده شد. این پرسش نامه از ده مؤلفه تشکیل شده است که هر مؤلفه چهارگزینه‌ای است و فرد لازم است تا بر اساس تجربه ضربه عشقی خود مناسب ترین گزینه را انتخاب کند. این پرسش نامه یک ارزیابی کلی از میزان آشفتگی جسمی، هیجانی، شناختی و رفتاری فراهم می کند. اگر نمره بین ۲۰ تا ۳۰ باشد این وضعیت به معنای تجربه جدی نشانه‌ها ضربه عشق است. نمره بین ۱۰ تا ۱۹ باشد نشان می دهد که نشانه‌ها ضربه عشقی وجود دارد اما در حد قابل تحمل تری است. نمره بین ۰ تا ۹ نشان می دهد که نشانگان ضربه عشقی کاملاً در سطح قابل تحمل و کنترل شدنی است و به طور جدی زندگی را تخریب نمی کند. در تحقیقی ضریب همسانی درونی (ضریب آلفا) پرسش نامه شکست عاطفی در یک گروه ۴۸ نفری از جمعیت محصلان ۰/۸۱ گزارش شده است. ضریب پایایی آن در همین گروه با روش باز آزمایی به فاصله یک هفته ۰/۸۳ به دست آمده است (دهقانی، ۱۳۸۸).

داده‌های تحقیق نیز با استفاده از نرم افزار SPSS نسخه ۱۹ آماری توصیفی ضریب همبستگی پیرسون و تحلیل رگرسیون تحلیل شدند.

یافته‌های تحقیق

جدول (۲) شاخص‌های توصیفی نمرات آزمودنی‌ها در ویژگی‌های شخصیتی، سبک‌های دل‌بستگی و شکست عاطفی

متغیر	میانگین	انحراف معیار	کمترین نمره	بیشترین نمره	
روان رنجور خویی	۳۴/۸۴	۶/۶۱	۱۸	۵۵	ویژگی‌های شخصیتی
برون‌گرایی / درون‌گرایی	۴۰/۷۵	۶/۱۰	۱۹	۵۶	
گشودگی	۳۷/۴۷	۴/۲۴	۲۳	۵۱	
موافق بودن	۴۱/۲۹	۵/۰۱	۲۵	۵۵	
باوجدان بودن	۴۴/۳۵	۶/۵۳	۲۲	۵۹	
ایمن	۱۶/۶۴	۲/۵۰	۹	۲۵	سبک‌های دل‌بستگی
اجتنابی	۱۱/۶۵	۲/۷۵	۵۵	۲۰	
دوست‌گرا	۱۱/۰۹	۲/۶۶	۳۴	۲۰	
نمره کل شکست عاطفی	۹/۹۳	۵/۸۰	۰	۲۷	

داده‌های جدول (۲) شاخص‌های آمار توصیفی نمرات آزمودنی‌ها را در ویژگی‌های شخصیتی، سبک‌های دل‌بستگی و شکست عاطفی نشان می‌دهد. نتایج مندرج در این جدول حاکی از آن است که از بین پنج ویژگی شخصیتی برای گروه محصلین بیشترین و کمترین میانگین نمرات به ترتیب مربوط به ویژگی باوجدان بودن (۴۴/۳۵) و گشودگی (۳۴/۸۴) می‌باشد. همچنین این نشان می‌دهد از بین سه سبک دل‌بستگی، سبک ایمن (۱۶/۴۶) بالاترین و سبک دوست‌گرا (۱۱/۰۹) پایین‌ترین میانگین نمرات را به خود اختصاص داده‌اند. علاوه بر این، میانگین و انحراف معیار نمرات شکست عاطفی نیز به ترتیب ۹/۹۳ و ۵/۸۰ می‌باشد.

جدول (۳) ضریب همبستگی ویژگی‌های شخصیتی و سبک‌های دل‌بستگی با شکست عاطفی

شکست عاطفی		مؤلفه	متغیر
معناداری	مقدار همبستگی		
۰/۰۰۱**	۰/۳۷	روان رنجور خوبی	ویژگی‌های شخصیتی
۰/۰۴**	-۰/۱۰	برون‌گرایی / درون‌گرایی	
۰/۳۸	۰/۰۴	گشودگی	
۰/۰۰۴**	-۰/۱۵	موافق بودن	
۰/۰۲**	-۰/۱۲	باوجدان بودن	
۰/۰۶	۰/۰۹	ایمن	
۰/۲۲	۰/۰۶	اجتنابی	
۰/۰۰۱**	۰/۳۴	دوسوگرا	

* معناداری در سطح ۰/۰۵ ** معناداری در سطح ۰/۰۱

نتایج تحقیق حاکی از آن است که بین ویژگی‌های شخصیتی و سبک‌های دل‌بستگی با شکست عاطفی رابطه معناداری وجود دارد. همان‌گونه که در جدول ۳ مشاهده می‌شود، نتایج ضریب همبستگی پیرسون نشان می‌دهد بین نمره ویژگی روان رنجور خوبی و شکست عاطفی رابطه مثبت و معناداری وجود دارد ($r = 0,37, p = 0,001$). به عبارت دیگر هرچه نمرات روان رنجور خوبی در محصلان شرکت‌کننده در تحقیق بیشتر باشد، نمرات شکست عاطفی آنان نیز بیشتر بوده است و بالعکس. همچنین این نتایج نشان می‌دهد بین ویژگی‌های برون‌گرایی / درون‌گرایی ($r = 0,10, p < 0,05$) موافق بودن و باوجدان بودن ($r = 0,15, p < 0,01$) و باوجدان بودن ($r = 0,12, p < 0,05$) با شکست عاطفی رابطه منفی و معناداری وجود دارد؛ یعنی؛ هرچه نمرات برون‌گرایی / درون‌گرایی، موافق بودن و باوجدان بودن در محصلان بیشتر باشد، نمرات شکست عاطفی آن کمتر بوده است و بالعکس.

همچنین از بین سه سبک دل بستگی، فقط سبک دل بستگی دو سو گرا با شکست عاطفی رابطه معنی داری دارد ($r= 0,34, p=0,001$). مثبت بودن این رابطه بدان معنا است که هر چه نمره سبک دوسوگرا محصلان بیشتر بوده، نمره شکست عاطفی آنان نیز بیشتر بوده است. این در حالی است که بین سبک دل بستگی ایمن و اجتنابی با شکست عاطفی رابطه معناداری وجود ندارد.

جدول (۴) نتایج تحلیل رگرسیون چندگانه برای پیش بینی شکست عاطفی از طریق ویژگی های شخصیتی و سبک های دل بستگی

منبع تغییرات	مجموع مجذورات	درجه آزادی	میانگین مجذورات	مقدار F	معنی داری
پیش بینی	۲۲۳۳/۴۰	۸	۲۷۹/۱۷	۹/۹۷	۰/۰۰۱**
باقی مانده	۹۵۴۵/۴۸	۳۴۱			
کل	۱۱۷۷۸/۸۸	۳۴۹			

**معناداری در سطح ۰/۰۱

به منظور آزمون این فرضیه از آزمون تحلیل رگرسیون چندگانه به روش هم زمان استفاده شد. در این تحلیل نمرات ویژگی های شخصیتی (روان رنجور خوبی، برونگرایی/درون گرایی، گشودگی، موافق بودن، باوجدان بودن) به سبک های دل بستگی (ایمن، اجتنابی، دوسوگرا) به عنوان متغیرهای پیش بین و نمرات شکست عاطفی به عنوان متغیر ملاک تحلیل شدند؛ اما قبل از انجام این تحلیل آماری، پیش فرض های آن بررسی شد. این پیش فرض ها عبارتند از: نرمال بودن داده ها، تشخیص هم خطی و استقلال خطاها. جهت بررسی نرمال بودن نمرات متغیرهای پیش بین (ویژگی های شخصیتی و سبک های دل بستگی) و ملاک (شکست عاطفی)، کجی و کشیدگی این نمرات بررسی شد که در بازه ۲ و ۲- بوده که به معنا نرمال بودن داده ها می باشد. به علاوه، در تحلیل حاضر، شاخص های تشخیص هم خطی برای هر کدام از مؤلفه های متغیرهای پیش بین یعنی ویژگی های شخصیتی و سبک های دل بستگی بررسی شد که هیچ یک از مقادیر VIF برای متغیر پیش بین بزرگ تر از ۱۰ نبود. همچنین تمامی مقادیر Tolerance برای این

متغیرها در بازه صفر و یک قرار داشت؛ بنابراین هم خطی چندگانه بین متغیرهای پیش‌بین وجود نداشت. همچنین، مقادیر آماره دوربین - واتسون برای پیشی بینی شکست عاطفی از طریق ویژگی‌های شخصیتی و سبک‌های دل‌بستگی (۱/۸۷) کمتر از ۴ به دست آمد؛ بنابراین مفروضه استقلال خطاها برای متغیرهای فوق برقرار بود. در مجموع نتایج فوق حاکی از برقراری مفروضه‌های تحلیل رگرسیون چندگانه برای آزمون فرضیه اول می‌باشد.

بر این اساس استفاده از این تحلیل بلامانع بوده و در ادامه نتایج مربوطه به آن ارائه می‌گردد. نتایج تحلیل رگرسیون چندگانه نشان داد که مقدار ضریب همبستگی چندگانه بین ویژگی‌های شخصیتی و سبک‌های دل‌بستگی با شکست عاطفی محصلان ۰/۴۳ میزان R^2 برابر با ۰/۱۹ می‌باشد یعنی ۱۹ فیصد واریانس نمرات شکست عاطفی محصلان از طریق ویژگی‌های شخصیتی و سبک‌های دل‌بستگی قابل تبیین است. به‌منظور بررسی معناداری ضریب همبستگی به‌دست‌آمده، نتایج تحلیل واریانس مندرج در جدول ۴ نشان می‌دهد که میزان F به‌دست‌آمده معنی‌دار است ($F(341,8) = 9/97, p < 0,001$). بنابراین، ویژگی‌های شخصیتی و سبک‌های دل‌بستگی به‌طور کلی قادر به پیش‌بینی شکست عاطفی محصلان می‌باشند.

جدول (۵) نتایج مربوط به ضرایب رگرسیون

متغیر پیش‌بین	ضریب رگرسیون B	SE	Beta	مقدار t	مقدار معناداری
روان رنجور خوبی	۰/۲۵	۰/۰۵	۰/۲۹	۴/۹۲	۰/۰۰۱**
روان گرایی/درون‌گرایی	۰/۰۰۵	۰/۰۵	۰/۰۰۵	۰/۰۸	۰/۹۳
گشودگی	۰/۰۸	۰/۰۶	۰/۰۶	۱/۲۴	۰/۲۱
موافق بودن	-۰/۰۲	۰/۰۶	-۰/۰۱	-۰/۳۱	۰/۷۵
باوجدان بودن	۰/۰۳	۰/۰۴	۰/۰۴	۰/۷۴	۰/۴۵
سبک دل‌بستگی ایمن	۰/۱۰	۰/۱۱	۰/۰۴	۰/۹۲	۰/۳۵
سبک دل‌بستگی اجتنابی	-۰/۰۵	۰/۱۱	-۰/۰۲	-۰/۴۴	۰/۶۵
سبک دل‌بستگی دوسوگرا	۰/۵۰	۰/۱۱	۰/۲۲	۴/۲۰	۰/۰۰۱**

**معناداری در سطح ۰/۰۱

به‌منظور بررسی نقش پیش‌بینی‌کنندگی تک‌تک ویژگی‌های شخصیتی و سبک‌های دل‌بستگی، نتایج مندرج در جدول ۵ نشان می‌دهد که فقط ویژگی روان رنجور خوبی ($t=4/20/p=0/001$) و سبک دل‌بستگی دوسوگرا ($t=4/20/p=0/001$) قادر به پیش‌بینی شکست عاطفی محصلان می‌باشد. مثبت بودن ضرایب رگرسیون برای دو متغیر فوق‌بدین معناست که هر چه نمرات روان رنجور خوبی و سبک دل‌بستگی دوسوگرا در محصلان بیشتر بوده، نمرات شکست عاطفی آنان بالاتر است و بالعکس.

مناقشه

عشق؛ یکی از حیرت‌انگیزترین هیجان‌هایی است که انسان می‌تواند تجربه کند، اما در عین حال، می‌تواند یکی از دردناک‌ترین هیجان‌هایی باشد که تجربه می‌شود. از دست دادن رابطه عشقی در دوره جوانی، یکی از بزرگ‌ترین ضربه‌هایی است که می‌تواند برای افراد اتفاق بیفتد. بعد از شکست عاطفی افراد یک سری از نشانه‌های شکست عشقی را

نشان می‌دهند. مشاهدات نشان می‌دهد که مهارت‌ها و شیوه‌های کنار آمدن افراد با رویدادهای تنش‌زای زندگی به‌علاوه با شکست عاطفی با یکدیگر متفاوت است و عوامل زیادی در این امر دخیل هستند.

نتایج تحلیل رگرسیون چندگانه نشان داد که مقدار ضریب همبستگی چندگانه بین ویژگی‌های شخصیتی و سبک‌های دل‌بستگی باشکست عاطفی محصلان ۰/۰۴۳ و ۱۹ فیصد واریانس نمرات شکست عاطفی محصلان از طریق ویژگی‌های شخصیتی و سبک‌های دل‌بستگی قابل تبیین است؛ بنابراین، ویژگی‌های شخصیتی و سبک‌های دل‌بستگی به‌طور کلی قادر به پیش‌بینی شکست عاطفی محصلان می‌باشند. این یافته تحقیق با یافته‌های تحقیق بهرامی (Bahrami, 2015) مبنی بر اینکه تغییرات ناکامی توسط دل‌بستگی دو سوگرا و عامل روان رنجور خوبی پیش‌بینی می‌شود شباهت دارد. مشابه این یافته (Shaver, 2005) در تحقیق خود دریافت که سبک‌های دل‌بستگی بهتر از ویژگی‌های شخصیتی می‌توانند کیفیت روابط (صداقت، خشنودی از رابطه، صمیمیت، تعهد، شهوت و عشق) را پیش‌بینی کنند؛ بنابراین در تفسیر می‌توان گفت از آنجاکه ویژگی‌های شخصیتی و سبک دل‌بستگی شالوده رفتارهای زیادی از انسان‌ها هستند شالوده رشد عاطفی و اجتماعی سالم در دوران بزرگسالی را نیز پی‌ریزی می‌کنند. درواقع، سبک‌های دل‌بستگی و صفات شخصیتی در گرایش‌های شخصی و شکل‌گیری پدیده عشق نقشی تعیین‌کننده خواهند داشت.

نتیجه تحقیق حاضر نشان می‌دهد، بین نمره ویژگی روان رنجور خوبی و شکست عاطفی رابطه مثبت و معناداری وجود دارد و از بین ویژگی‌های شخصیتی، فقط ویژگی روان رنجور خوبی قادر به پیش‌بینی شکست عاطفی محصلان می‌باشد. این یافته، همچنین با یافته تحقیقات فهیمی و همکاران (Fahimi et, 2014) که حاکی از این بود که ویژگی‌های شخصیتی در روابط عاطفی هر فرد دخیل می‌باشد و نحوه برخورد با چالش‌های پیش‌رو در این نوع روابط را پیش‌بینی می‌کنند، همسو است. گرنت و همکاران (Grant et, 2009) که معتقد اند شخصیت از طریق اثرگذاری بر تفسیر فرد از رویدادهای

محیطی، فرایند انطباق و سلامت روان شناختی و جسمی را تخریب و یا تسهیل می کند؛ و نیز با نتیجه فردیس (Fardis, 2007) که ویژگی های شخصیتی در شکل گیری و حفظ رابطه صمیمی، به ویژه در انتخاب همسر و شکست روابط عاطفی مهم دانسته است همخوانی دارد.

چندین توضیح احتمالی برای اثر منفی روان رنجوری در کیفیت روابط عاشقانه وجود دارد. روان رنجوری ممکن است یک زوج را به تحریف وقایع در رابطه متقابل وی یا واکنش زیاده از حد به حوادث منفی در رابطه مستعد سازد. سپس خصایص منفی ممکن است رضایت از رابطه عاشقانه را به طور منفی تحت تأثیر قرار دهد. در واقع، می توان این یافته را این گونه تحلیل کرد، از آنجاکه افراد روان رنجور دارای تجربه هیجانات منفی مثل اضطراب و افسردگی هستند، باشکست عاطفی این هیجانات منفی و اضطراب افسردگی بیشتر تشدید می شوند. در واقع، از آنجاکه چنین افرادی، موقعیت های معمولی زندگی را تهدیدکننده تلقی می کنند، بنابراین با وقوع چنین حوادثی (شکست عشق) پیرامون خود مردم، واکنش های با احساس بالاتر از میانگین از خود نشان می دهند. از این رو، باشکست عشقی تجربه اضطراب و افسردگی بیشتر خواهند داشت و به همین دلیل باشکست عشقی غالباً احساس گرفتگی و نگرانی خواهند کرد. همچنین، از آنجاکه روان رنجورها دارای شتاب زندگی و عزت نفس پایین هستند، شکست عاطفی، زمینه احساس یاس و ناامیدی را در آنها به وجود می آورد.

همچنین نتایج تحقیق حاضر نشان داد فقط از بین سه سبک دل بستگی، فقط سبک دل بستگی دوسوگرا با شکست عاطفی رابطه معناداری دارد و هرچه نمره سبک دوسوگرای محصلان بیشتر باشد، نمره شکست عاطفی آنان نیز بیشتر است. این یافته با یافته تحقیق رحمت جیرده و هم کاران (Rahmat Jirdeh et al, 2014) مبنی بر اینکه بین سبک دل بستگی ایمن و ضربه عشقی در دانش آموزان رابطه معناداری وجود دارد و بعلاوه، با یافته تحقیق الدرباک و همکاران (Olderbak et al, 2009) مبنی بر اینکه دل بستگی ایمن، با ویژگی های ارتباطی مثبت شامل صمیمیت و خرسندی، دل بستگی دوری گزین با سطح پایین تری از

صمیمیت تعهد و دل بستگی دو سوگرا باشور، هیجان و نگرانی در مورد روابط توأم ناخرسندی کم، مرتبط است و با یافته تحقیق پالی و همکاران ((Paly et al, 2005. مبنی بر اینکه دل بستگی ایمن با رضایت زناشویی زوجین همبستگی مثبت دارد، همسومی باشد. تحقیق امان‌اللهی (Amanollahi, 2015) نیز بیانگر آن است سبک دل بستگی اضطرابی و دل بستگی اجتنابی پیش‌بین‌های معناداری برای سلامت عمومی در محصلان دختر دارای تجربه شکست عاطفی می‌باشند؛ اما با تحقیق حافظی و جامعی نژاد، (۱۳۹۳) مبنی بر اینکه سبک دل بستگی دوسوگرا بهترین پیش‌بینی کننده رضایت زناشویی است، همسویی نداشت. همچنین با تحقیق کلیپارتریک و هازان ((Kirkparick, & Hazan, 2005 مبنی بر اینکه، دوسوگرا همانند پاسخ‌دهندگان ایمن با شریکی که آن‌ها چهار سال قبل شناسایی کرده بودند، در ارتباط بودند، ارتباط داشت. همان‌طور که پینز (Pines, 2005) بیان می‌کند سبک‌های شناخته‌شده دل بستگی ایمن، اجتنابی و دوسوگرا، افکار، احساس‌ها و رفتار و روابط افراد را تحت تأثیر قرار می‌دهند؛ بنابراین، در تحلیل این داده می‌توان گفت به این دلیل اینکه سبک دل بستگی دوسوگرا باشکست عاطفی رابطه معنادار دارد که در سبک دل بستگی دو سوگرا فرد نسبت به عواطف منفی و نگاره‌های دل بستگی حساسیت بیش از حد دارد، به گونه‌ای که سد راه خودمختاری او می‌شود. در واقع، سبک دل بستگی ناایمن با باورهای ارتباطی غیرمنطقی، کاهش خودکارآمدی اجتماعی، کنترل شدید عاطفی، عواطف مثبت کمتر، هیجانات منفی و سطح بالاتر اضطراب در ارتباط است. از این رو، به نظر می‌رسد افرادی که دارای سبک دل بستگی دوسوگرا هستند شکست عاطفی بیشتر را متحمل می‌شوند.

نتیجه‌گیری

در پایان باید خاطرنشان ساخت از اینکه نتایج حاصل از این تحقیق مربوط به پوهنتون بامیان می‌باشد، لذا در تعمیم نتایج آن باید احتیاط کرد. به‌علاوه، در این تحقیق از ابزارهای خود گزارشی استفاده گردیده است ممکن است در تفسیر نتایج تأثیرگذار باشد. با عنایت با یافته‌های حاصل، گسترش مطالعات مربوط شکست عاطفی و عوامل مؤثر بر آن و همچنین، برنامه‌ریزی برای توسعه‌ی شیوه‌های غلبه بر شکست عاطفی توسط روان‌شناسان توصیه می‌گردد. به‌علاوه، درمان‌های متمرکز بردوسازه (ویژگی‌های شخصیت و سبک دل‌بستگی)، می‌تواند در بهبود مشکلات ناشی از شکست‌های عاطفی اثرگذار باشد.

منابع

۱. اکبری، محمد نقی و گروه همکاران، (۱۳۹۱)، آزمون شکست عاطفی، انتشارات سمت، تهران.
۲. آبادی، حسن، (۱۳۸۰)، ارزش‌یابی شخصیت (پرسشنامه)، انتشارات ساوان، تهران.
۳. پارسا، محمود، (۱۳۷۹)، زمینه روانشناسی، انتشارات بعثت، چاپ شانزدهم، تهران.
۴. دهقان، محمدرضا، آزمون‌های روانی (روان‌سنجی)، انتشارات آستان قدس رضوی، چاپ هفتم، مشهد.
۵. فهیمی، رحمت‌الله، (۱۳۹۳)، نظریه و کاربرد آزمون‌های هوش و شخصیت، انتشارات سخن. تهران.
۶. Chatav, Y. Wishman, M.A. (2009). Partner schemas and relationship functioning: a states of mind analysis. *Behavior Therapy*; 40: 50-56.
۷. Cho, Y.N. And Devaney, S. A. (2010), Understanding college students' opinions on a smoking policy. *International Journal of Consumer Studies*, 34: 388-393.
۸. Dan, V. Blalock. Alexis, T. Franzese. Kyla, A. Machell. Timothy, J. Strauman. (2015). Attachment style and self-regulation: How our patterns in relationships reflect broader motivational styles. *Personality and Individual Differences*, Volume 87, December, Pages 90-98.
۹. Gao, G. (2001). Intimacy, Passion, and commitment in Chinese and US American romantic relationship. *International journal of intercultural relation*, 52(3). 329-342.
۱۰. Grant S, Langan-Fox J, Anglim J. (2009). The big five traits as predictors of subjective and psychological well-being. *Psychol Rep*. 105(1); 205-31.
۱۱. Keyes, C.L.M. 2003. *Complete mental health: An agenda for 21st century*. In *Flourishing: Positive psychology And Life well lived*, edited by Keyes, C.L.M. Haidt, J. Washington. DC, American psychology Association press.
۱۲. Konrath, S, Chopik, W. J, Hsing, C. K and O'Brien, E. (2014) Changes in Adult Attachment Styles in American College Students over Time: A Meta-Analysis. *Personality and Social Psychology Review*, Vol. 18(4) 326-348.
۱۳. Marlene, T. Jessica, V. Rika, T. Susan, Wnuk. R. Hawa. S. (2015). Attachment style and emotional eating in bariatric surgery candidates: The mediating role of difficulties in emotion regulation. *Eating Behaviors*, Volume 18, August, Pages 36-40.
۱۴. Olderbak, S. & Figueredo, A. J. (2009). Predicting romantic relationship satisfaction from life history strategy. *Journal of Personality and Individual Differences*, 46, 604-610.
۱۵. Pines, M.A. (2005). *Falling in love (why we choose the loves we choose)*. New York and hove: Rutledge.
۱۶. Quirk, S. E. (2015). Personality Disorder and Population Mental Health. *The Lancet Psychiatry*, 2(3): 201-212.
۱۷. Woodhouse. S. Susan, A. Andy, P. F. (2015). The Relationship between Adult Attachment Style and Post-Traumatic Stress Symptoms: A Meta-Analysis. *Journal of Anxiety Disorders*, In Press, Accepted Manuscript, Available online 8 August 2015.
۱۸. Shiota, M.N. Keltner, D. John, O.P. (2006). Positive emotion dispositions differentially associated with big five personality and attachment style. *Journal of Positive Psychology*; 1:61-71.